

Proqnozlar özünü doğruldur

Milli Məclisin 29 may 2012-ci il tarixli plenar iclasında «Azərbaycan Respublikasının 2012-ci il dövlət büdcəsi haqqında» Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə» Azərbaycan Respublikasının Qanunu qəbul edilmişdir. Büdcəyə edilən dəyişikliklər və bu dəyişikliklər fonunda vergi məsələləri ilə bağlı Vergilər Nazirliyinin İqtisadi təhlil və proqnozlaşdırma şöbəsinin rəisi Elçin Bəylərova müraciət etdik.

- Elçin müəllim, 2012-ci ilin büdcə gəlirlərinin dürüstləşdirilməsinin başlıca mahiyyəti nədən ibarətdir?

- Ediləcək dəyişikliklərin əsas mahiyyəti Azərbaycan Respublikası Prezidentinin tapşırığına uyğun olaraq ölkənin şimal-qərb bölgəsində baş vermiş zəlzələ nəticəsində Zaqatala, Qax, Balakən və Şəki rayonlarının əhalisinə və sosial-iqtisadi infrastrukturlarına dəymiş ziyanın, 2010-cu ildə Kür və Araz çaylarının Sabirabad və Salyan rayonlarının ərazisində yaratdığı irimiqyaslı fəlakətin nəticələrinin aradan qaldırılması ilə bağlı işlərin başa çatdırılması, cari ildə ölkənin bəzi rayon və şəhərlərinin ərazisində normadan artıq yağan leysan yağışlarının, sel və daşqınların törətdiyi fəsadların aradan qaldırılması, ölkədə ehtimal olunan təbii fəlakət və fəvqəladə halların qarşısının alınması və qabaqleyici tədbirlərin görülməsi məqsədilə xüsusi təyinatlı maşın və avadanlıqların alınması, Bakı şəhərinin bir sıra ərazilərində müəyyən edilmiş sürüşmə zonalarında müvafiq tədbirlərin görülməsi üçün əlavə maliyyə təminatının yaradılması olmuşdur.

Bunlarla yanaşı, Bakı şəhərinin ətraf ərazilərində və kəndlərində qurunt sularının səviyyəsinin qalxması ilə bağlı tədbirlərin görülməsi, ekoloji və sanitar durumun yaxşılaşdırılması, habelə 2012-ci ilin ötən dövrü ərzində ölkənin hərbi quruculuğu və təhlükəsizliyi sahəsində qəbul edilmiş fərman və tapşırıqların icrası və dövlət büdcəsində əvvəlcə nəzərdə tutulmayan tədbirlərin maliyyələşdirilməsi üçün əlavə vəsaitin cəlb edilməsi zərurəti yaranmışdır.

- 2012-ci ilin büdcə gəlirlərinin əsas mənbələri və xərc istiqamətləri haqqında nə deyə bilərsiniz?

- 2012-ci ilin dövlət büdcəsinin dürüstləşməsinə əsas verən iqtisadi göstəricilər - ölkənin əsas makroiqtisadi göstəricilərindən olan ÜDM-in təsdiq olunmuş göstəricilərlə müqayisədə 3,2 milyard manat artaraq 46,7 milyard manat, o cümlədən qeyri-neft ÜDM-in 2,4 milyard manat artaraq 27,3 milyard manat gözlənilməsi, həmçinin ilin sonuna neftin qiymətinin dünya bazarlarında yüksək olmasının proqnozlaşdırılması, habelə cari ilin ötən dövründə neftin ixrac qiymətinin dövlət büdcəsində nəzərdə tutulduğundan yüksək olmasıdır.

Qeyd etmək lazımdır ki, dövlət büdcəsinin gəlirləri və xərcləri 600 milyon manat və ya 3,7% artırılaraq gəlirləri 17.038 milyon manata, xərclər isə 17.672 milyon manata çatdırılacaqdır. Dövlət büdcəsinə əlavə vəsaitin iqtisadiyyatın neft və qeyri-neft sektoru üzrə əlavə vergi daxilolmaları hesabına təmin edilməsi nəzərdə tutulmuşdur.

- Cari ilin büdcə gəlirlərində vergi daxilolmalarının payı nə qədər proqnozlaşdırılır?

- 2012-ci ildə Vergilər Nazirliyinin xətti ilə dövlət büdcəsinə 5 milyard 911,6 milyon manat daxilolma proqnozlaşdırılır ki, bu da 2012-ci il üzrə təsdiq olunmuş proqnozdan 600 milyon manat (11,3%) çox, eyni zamanda 2011-ci ilin faktı ilə müqayisədə 439,7 milyon manat (8,0%) çoxdur. Artımın 500 milyon manatı (83,3%) neft sektorunun, 100 milyon manatı (16,7%) isə qeyri-neft-qaz sektorunun payına düşür. Xüsusilə qeyd etmək lazımdır ki, Dövlət Neft Fondundan transfertlər nəzərə alınmadan Vergilər Nazirliyinin xətti ilə 2012-ci il üzrə proqnozlaşdırılan daxilolmaların büdcə gəlirlərində xüsusi çəkisi 2011-ci ilin faktına nisbətən 1,2 bənd artaraq 82,9% təşkil edəcəkdir. Bununla da ÜDM-də dövlət büdcəsinin gəlirlərinin xüsusi çəkisi 2011-ci ilin yekunları üzrə faktiki göstəricilərlə müqayisədə 5,1% artaraq 36,5% təşkil edəcək və dövlət büdcəsinin kəsiri dəyişməyəcək.

Proqnozlaşdırılan əlavə daxilolmaların əksər hissəsinin neft sektorunun payına düşməsi, ilk növbədə, dünya bazarında xam neftin ixrac qiymətinin cari ilin dövlət büdcəsinin hazırlanması zamanı istifadə olunan orta illik göstəricidən yüksək olması ilə əlaqədardır. Eyni zamanda, cari ilin ötən dövrünün daxilolmalarının vəziyyəti xam neftin ixrac qiymətinin konservativ yanaşma metodu ilə 100 ABŞ dolları götürülməklə dövlət büdcəsi gəlirlərinin hesablanmasına əsas vermişdir. Qeyd olunanlar nəzərə alınmaqla, ABƏŞ üzrə mənfəət vergisinin ilin sonuna nəzərdə tutulmuş

proqnozdan 470 milyon manat, Azərbaycan Dövlət Neft Şirkəti üzrə nəzərdə tutulduğundan 30 milyon manat çox olacağı nəzərdə tutulmuşdur.

Qeyri-neft-qaz sektoru üzrə 100 milyon manat əlavə artımdan sonra vergi orqanlarının xətti ilə bu sektor üzrə toplanan vergi ödənişlərinin həcmnin 3 milyard 280 milyon manat olması proqnozlaşdırılır ki, bu da qeyri-neft-qaz sektoru üzrə ÜDM-in gözlənilən 9,1% artım fonunda 2011-ci ilin faktı ilə müqayisədə 409,2 milyon manat (14,3%) çox, 2012-ci ilin təsdiq olunmuş proqnozu ilə müqayisədə 100 milyon manat (3,1%) çoxdur.

Xüsusilə vurğulamaq istərdim ki, 2012-ci ilin dövlət büdcəsində Vergilər Nazirliyinin xətti ilə proqnozlaşdırılan vəsait vergi daxilolmalarında ən yüksək göstərici olmuş 2008-ci ilə müqayisədə 216,2 milyon manat (3,8%) artımla nəzərdə tutulmuşdur.

- «Azərbaycan Respublikası regionlarının 2009-2013-cü illərdə sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramı»nın həyata keçirilməsi regionlar üzrə vergi daxilolmalarına necə təsir etmişdir?

- Regionlarda mövcud olan təbii və iqtisadi potensialdan səmərəli istifadə etmək, infrastrukturunu yeniləşdirmək, əlverişli investisiya şəraiti, müasir tipli müəssisələr, yeni iş yerləri yaratmaq istiqamətində sistemli tədbirlərin həyata keçirilməsi məqsədilə qəbul edilmiş «Azərbaycan Respublikası regionlarının 2009-2013-cü illərdə sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramı»nın icrasına başlanıldığı dövrdən öz müsbət nəticələrini verməkdədir.

Azərbaycan Prezidentinin vaxtaşırı olaraq bölgələrə etdiyi səfərləri, regionların sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramının icrasına şəxsən nəzarət etməsi regionların inkişafının sürətləndirilməsinin dövlətin iqtisadi siyasətinin başlıca hədəflərindən biri olmasını bir daha təsdiqləyir. Artıq görülmüş işlər nəticəsində hər bir bölgədə, hətta hər kənddə quruculuq və abadlıq işlərinin böyük vüsət alması, modern standartlara cavab verən müasir infrastrukturun yaradılması, yeni istehsal müəssisələrinin açılması ərazi vergilər idarələri üzrə büdcə daxilolmalarında ilbəl artım tendensiyasına öz müsbət təsirini göstərmişdir. Belə ki, cari ilin 5 ayı ərzində ərazi vergilər idarələri tərəfindən ölkənin regionları üzrə müəyyən olunmuş vergi daxilolmalarında proqnozun tam icra edilməsi üçün zəruri tədbirlər həyata keçirilmiş, qarşıya qoyulmuş proqnoz-tapşırığının icrasına 112,1% əməl edilməklə 2011-ci ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 13,2% çox vergi yığılması təmin edilib. ƏVİ-lər üzrə daxilolmalar ümumi vergi daxilolmalarının 7,3%-ni, qeyri-neft-qaz sektoru üzrə daxilolmaların isə 13,8%-ni təşkil etmişdir. Məlumat üçün bildirmək istərdim ki, Dövlət proqramlarının icrasına başlanılana qədər vergi daxilolmalarında bu rəqəm cəmi 5,5% təşkil edirdi.

- Cari ilin 5 ayı ərzində vergi daxilolmalarının vəziyyəti barədə məlumat verərdiniz...

«Azərbaycan Respublikasının 2012-ci il dövlət büdcəsi haqqında» Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi barədə» Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2011-ci il 19 dekabr tarixli fərmanı ilə müəyyən edilmiş proqnoz tapşırıqlarının tam icra edilməsi ilə bağlı Vergilər Nazirliyi tərəfindən cari ilin əvvəlindən aparılan məqsədyönlü işlər öz müsbət nəticəsini verməkdədir.

- Cari ilin 5 ayı ərzində vergi daxilolmalarında ahəngdarlıq müşahidə olunmuş və Vergilər Nazirliyinin xətti ilə büdcəyə 2577,1 milyon manat həcmində vəsait səfərbər edilmişdir ki, bu da proqnozun 118,1% icrası, eyni zamanda 2011-ci ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 324,3 milyon manat (14,4%) artıq vəsait deməkdir. İqtisadi risklərin azaldılması məqsədilə iqtisadiyyatda diversifikasiya siyasətinin səmərəliliyi nəticəsində neft-qaz sektoru ilə yanaşı, qeyri-neft-qaz sektorunun inkişafı sahəsində aparılan məqsədyönlü işlər nəticəsində cari ilin 5 ayı ərzində bu sektor üzrə vergi daxilolmaları 1 milyard 354,3 milyon manat təşkil etmişdir ki, bu da proqnozun 107,1% icrası, eyni zamanda 2011-ci ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 162,4 milyon manat (13,6%) artıq vəsait deməkdir.

Arzu İBRAHİMOVA